

Statsforvalteren i Troms og Finnmark

*Romssa ja Finnmárkku stáhtahálddašeaddji
Tromssan ja Finmarkun staatinhallittija*

Vår dato:

14.06.2021

Vår ref:

2021/2150

Deres dato:

01.03.2021

Deres ref:

Universitetet i Tromsø - Norges arktiske universitet
Postboks 6050 Langnes
9037 TROMSØ
Att. Kristian Nyvoll

Saksbehandler, innvalgstelefon

Ann-Heidi Johansen, 77 64 22 33

Dispensasjon fra verneforskrifter for flere verneområder og forskrift om fredning av trua arter til innsamling av frø fra planter til bevaring i frøbank

Vi viser til søknad datert 01.03.2021 om tillatelse til å samle inn frø fra fredete og sjeldne plantearter, og fra planter i naturvernområder i Troms og Finnmark i perioden 2021-2024.

Vedtak verneområder

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Tromsø arktisk-alpine botaniske hage - UiT Norges arktiske universitet, dispensasjon fra verneforskriftene til innsamling av frø fra rødlistede planter, fredete planter og prioriterte plantearter, samt innsamling av polarflokk (*Polemonium boreale*) fra følgende naturvernområder og områder med plantelivsfredning i Troms og Finnmark:

Vadsø kommune:	<i>Storelvosen naturreservat.</i>
Unjarrga/Nesseby kommune:	<i>Varangerbotn naturreservat.</i>
Sør-Varanger kommune:	<i>Færdesmyra naturreservat, Neiden- og Munkfjord naturreservat, Bugøynes kirkegård.</i>
Karasjok kommune:	<i>Goššjohka naturreservat.</i>
Nordkapp kommune:	<i>Nordkapp og Hornvika plante- og dyrelivsfredning.</i>
Porsanger kommune:	<i>Bihkkačohkka naturreservat, Børselvdalen naturreservat, Børselvosen naturreservat, Skoganvarre naturreservat, Stabbursnes naturreservat.</i>
Alta kommune:	<i>Isberglia naturreservat, Tverrelvdalen naturreservat, Vassbotndalen naturreservat, Vassbotndalen landskapsvernområde.</i>
Kvæningen kommune:	<i>Njemenjaikojohka naturreservat.</i>
Nordreisa kommune:	<i>Spåkenesøra naturreservat, Oksfjorddalen naturreservat, Lindovara naturreservat, Javreoaivvit naturreservat.</i>
Storfjord kommune:	<i>Lullefjellet naturreservat.</i>
Karlsøy kommune:	<i>Karlsøy prestegård naturreservat, Bogen naturreservat, Lågmyra naturreservat.</i>
Balsfjord kommune:	<i>Skardet naturreservat.</i>

Målselv kommune:	<i>Langmyra naturreservat, Ringmyra naturreservat, Målselvtløpet naturreservat.</i>
Bardu kommune:	<i>Astujeaggi naturreservat.</i>
Ibestad kommune:	<i>Dyngeneset naturreservat.</i>
Lavangen kommune:	<i>Stormyra (Lapphaugen) naturreservat.</i>

Kart over verneområdene finnes på www.naturbase.no

Vedtaket er gjort med hjemmel i § 48 i naturmangfoldloven.

Vilkår for dispensasjonen:

- 1) Dispensasjonen er gyldig i **2021 til og med 2024**.
- 2) Det kan samles maksimalt inntil 10% av frømengden fra den enkelte lokalitet i løpet av perioden.
- 3) Innsamlingen av frø skal gjennomføres så skånsomt som mulig, og foregå på en måte som ikke reduserer forekomstenes overlevelsessevne. Vi ber dere være spesielt varsomme ved innsamling av frø fra brudelys (*Butomus umbellatus*), tatarsmelle (*Silene tatarica*), sibirnattfiol, og halvkulerubblom (*Draba subcapitata*).
- 4) Frø skal samles utenfor verneområdene så langt det lar seg gjøre.
- 5) Det skal ikke være ferdsel eller innsamling fra området med ferdselsforbud i Stabburnes naturreservat i periodene fra og med 1. mai til og med 30. juni, og fra og med 10. august til og med 20. september. Området med ferdselsforbud er avgrenset på kart datert Miljøverndepartementet september 1983.
- 6) Alle funn av artene rapporteres inn til Artsdatabankens artsobservasjonstjeneste.
- 7) Håndtering av innsamlet frø administreres av Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Vedtak freda plantearter

Statsforvalteren i Troms og Finnmark gir Tromsø arktisk-alpine botaniske hage - UiT Norges arktiske universitet, dispensasjon til innsamling av frø fra masimjelt og purpurkarse i Troms og Finnmark utenfor verneområder, på følgende vilkår:

Vilkår for dispensasjonen:

- 1) Dispensasjonen er gyldig i **2021 til og med 2024**.
- 2) Det kan samles maksimalt inntil 10 % av frømengden fra den enkelte lokalitet i løpet av perioden.
- 3) Innsamlingen av frø skal gjennomføres så skånsomt som mulig og foregå på en måte som ikke reduserer forekomstenes overlevelsessevne.
- 4) Alle funn av artene rapporteres inn til Artsdatabankens artsobservasjonstjeneste.
- 5) Håndtering av innsamlet frø administreres av Naturhistorisk museum, Universitetet i Oslo.

Vedtaket er gjort med hjemmel i kapittel V i [forskrift om fredning](#) av masimjelt (*Oxytropis deflexa* ssp. *norvegica*) og purpurkarse (*Braya purpurascens*). [Delegering av myndighet](#).

1) Innsamling av planter fra verneområder

Søknaden

Tromsø arktisk-alpine botaniske hage søker om innsamling av frø fra rødlistede plantearter, fredete plantearter og prioriterte plantearter, fra 32 naturvernområder eller områder med plantelivs-fredning i Troms og Finnmark. Innsamlingsprosjektet er i regi av «Nasjonalt nettverk for botaniske hager» for ex-situ bevaring av norske, rødlistede og/eller fredete plantearter. Prosjektet driftes av Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og innebærer innsamling av frø fra hele landet til sikringsdyrking og bevaring i frøbank. I prosjektet gjenstår det å samle inn frø fra 112 arter i Troms og Finnmark (vedlegg 1 i søknaden). Søker har, ved hjelp av flere kilder, funnet ut at flere av de rødlistede og fredete artene de skal samle inn, er registrert i verneområder i Troms og Finnmark.

De 32 verneområdene og de fredete artene det søkes om, er listet opp i søknaden, og de rødlistede artene det søkes om ligger vedlagt søknaden. På grunn av at frøsetting/frømengde og modningstidspunkt varierer fra år til år, og mellom populasjoner, søkes det om tillatelse for 4 år. Det spesifiseres at målet for innsamling av frø er å ivareta genetisk variasjon ved å samle frø fra ulike lokaliteter. I Miljødirektoratets tillatelse (vedlagt søknad) for innsamling av frø fra fredete arter, gis det vilkår om varsom innsamling og innsamling av inntil 10% av frømengden per lokalitet.

Lovgrunnlag

Statsforvalteren i Troms og Finnmark er forvaltningsmyndighet for de opplistede verneområdene. For alle områdene gjelder at det er forbudt å fjerne planter eller plantedeler fra verneområdet, bortsett fra i Vassbotndalen landskapsvernområde.

Formålet med Vassbotndalen landskapsvernområdet er å bevare et vakkert dalføre med variert landskap og vegetasjon, og med voksesteder for enkelte sjeldne og sårbare plantearter. I Vassbotndalen er de to planteartene talvikvalmue (*Papaver lapponicum* subsp. *scandinavicum*) og snøstjerneblom (*Stellaria crassipes*) fredet mot innsamling, skade og ødeleggelse av enhver art. Det er ikke søkt om innsamling av disse to artene. Andre enkeltplanter er ellers ikke særskilt fredet i landskapsvernområdet. Verneformen gir likevel vern av naturtyper og vegetasjon i den grad bruk vil påvirke landskapsinntrykket.

I området med plante- og dyrelivsfredning på Nordkapp og Hornvika, er plante- og dyreliv fredet mot beskadigelse eller ødeleggelse av ethvert slag.

Plantearten polarflokk og dens voksested på Bugøynes kirkegård i Sør-Varanger kommune, er fredet på et areal på ca. 2 dekar. Fredningens formål er å søke å bevare den eneste forekomsten i Norge av plantearten polarflokk (*Polemonium boreale*). Ifølge *Forskrift om fredning av plantearten Polarflokk, Bugøynes kirkegård, Sør-Varanger kommune, Finnmark*, kap. IV pkt. 1, er polarflokk fredet mot enhver form for ødeleggelse. Etter forskriftens kap. IV pkt 4, kan det gjøres unntak fra fredningsbestemmelsene for vitenskapelige undersøkelser. Som det går fram av forskriften, er det kun planten polarflokk som er fredet på Bugøynes kirkegård.

Stabbursnes naturreservat er en svært viktig rasteplass for fugl på trekk vår og høst, blant annet for dverggås. I reservatet er all ferdsel forbudt i tiden fra og med 1. mai til og med 30. juni og fra og med 10. august til og med 20. september, innenfor et avgrenset område. Se vernekart for Stabbursnes naturreservat datert september 1983 på Naturbase.

De fullstendige verneforskriftene for hvert enkelt verneområdene ligger på www.lovdata.no.

Forvaltningsmyndigheten kan med hjemmel i naturmangfoldlovens § 48 gjøre unntak blant annet dersom det ikke strider mot formålet med vernet og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig. I tillegg skal søknaden vurderes etter prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12.

Statsforvalterens vurdering

Det søkes om å få samle inn frø fra en rekke rødlistede arter kategorisert som kritisk truet (CR), sterkt truet (EN), sårbar (VU) og nært truet (NT), samt fredete arter (jf. forskrift om fredning av truete arter), og prioriterte arter (jf. forskrift for hver enkelt prioritert art).

Miljødirektoratet har i brev av 26.05.2020 gitt dispensasjon fra fredningen i forskrift om fredning av truede arter, og fra forskriften om blant annet svartkurle som prioritert art. Miljødirektoratet viser i sin behandling til at det i forskrift om fredning av truede arter, åpnes for at det kan gis dispensasjon fra fredningen i særlige tilfeller, når det ikke strider mot formålet med fredningen. De viser også til at det i forskriftene om prioriterte arter åpnes for at det kan gjøres unntak fra forbudet dersom det ikke forringer artens bestandssituasjon eller bestandsutvikling, eller dersom vesentlige samfunnshensyn gjør det nødvendig. Dispensasjonen fra Miljødirektoratet er gitt med flere vilkår, og tillatelsen gjelder i perioden 2020 og ut 2024.

Av forarbeidene til naturmangfoldloven § 48 første ledd, første alternativ fremgår det at vitenskapelige grunner kan begrunne en dispensasjon fra verneforskriftene etter denne bestemmelsen. Det vitenskapelige motivet bak vern vil kunne begrunne en mer lempelig eller kurant dispensasjonspraksis til vitenskapelige formål så lenge det ikke er tale om etablering av faste anlegg, eller terrenginngrep i verneområdene. Videre heter det at det for øvrig bør legges vekt på om forskningsprosjektet uten særlig ulempe kan utføres utenfor verneområdet, og om det kan utføres på en måte som ikke medfører unødig belastning for naturmiljøet i verneområdet.

Vi vurderer at flere av artene har stor nok utbredelse i Troms og Finnmark til at målet om genetisk variasjon blir opprettholdt selv ved innsamling utenfor verneområdene. Vi mener at en derfor må bestrebe seg på å samle inn mest mulig av materialet utenfor verneområdene. Særlig gjelder det for arter som er kritisk truet (CR). Derfor har vi satt et vilkår om at frø skal samles utenfor verneområdene så langt det lar seg gjøre. Allikevel er det noen arter med mindre utbredelse, der det kan bli nødvendig å i tillegg samle frø inne i verneområder.

Når det gjelder innsamling av levende planter, ønsker ikke Statsforvalteren å gi dispensasjon til dette på generelt grunnlag. Vi må forholde oss til hvilke arter og lokaliteter det evt. vil gjelde, og hvilket omfang en slik innsamling vil ha. Det må derfor leveres egen søknad der det gjøres greie for dette, og at det er kjent at arten ikke setter spiredyktige frø i Norge.

Vi setter også vilkår om at innsamlingen av frø skal gjennomføres så skånsomt som mulig og foregå på en måte som ikke reduserer forekomstenes overlevelsessevne. Vi legger derfor til grunn en føre-var tilnærming om at det maksimalt bør samles inn inntil 10 % av den totale frømengden fra den enkelte lokalitet, jf. nml. §§ 9 om føre-var-prinsippet og § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning. Vi ser det som positivt å gi tillatelse til innsamling over 4 år, slik at en har mulighet til å samle frø over flere sesonger om det er nødvendig på grunn av begrenset frømengde.

Det omsøkte tiltaket skal bidra til å ivareta artene og det genetiske mangfoldet på lang sikt i tråd med målet i naturmangfoldloven § 5. Statsforvalteren vurderer inngrepet i form av innsamling av frø på de aktuelle artene og lokalitetene som beskjedent, og potensialet for å skade individer av disse som svært liten. Vi legger derfor til grunn at det kan gis dispensasjon til dette etter verneforskriftene.

I vedlegg 1 i søknaden er rødlistekategorien til de artene som det skal samles inn frø/plantedeler fra tidligere Finnmark fylke oppgitt. Situasjonen for de enkelte artene i vedlegget varierer imidlertid, og Statsforvalteren har noen kommentarer til enkelte av artene dersom de skulle finnes i verna områder.

- Brudelys (*Butomus umbellatus*) er kritisk truet (CR) fordi dens få hjemlige forekomster samlet sett har et meget lavt individantall og fordi alle er kloner med meget sjelden reproduksjon (om noen frøproduksjon overhode). I tidligere Finnmark fylke er planten bare funnet steril eller med ufullført blomstring. Siden denne arten er så sjelden, forutsettes en særlig varsom innsamling av frø fra arten, jf. Nml. §§ 9 om føre-var-prinsippet og 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning.
- Tatarsmelle (*Silene tatarica*) er kritisk truet (CR) fordi arten har få forekomster i Norge og et svært begrenset antall individer. Antallet individer antas å være i nedgang, men det er store fluktuasjoner både i individtall og forekomst av delbestander. Ved å samle inn frøene og bevare plantematerialet ex-situ (utenfor sitt naturlige voksested), vil innsamlinga kunne bidra positivt til at arten og dens genetiske mangfold sikres for fremtida. Men i og med at innsamling av frø vil kunne påvirke en svært stor andel av bestanden av tatarsmelle, forutsettes det derfor en særlig varsom innsamling av frø fra denne arten.
- Sibirnattfiol har få og individfattige forekomster, en fragmentert utbredelse og generell tilbakegang. Den har sine eneste europeiske forekomster i Troms og Finnmark samt Nord-Sverige. I tidligere Finnmark fylke har den vært kjent fra Porsanger-området, hvor beite utgjør en stor trussel mot arten. Det bør derfor vises ekstra stor varsomhet ved innsamling av frø fra arten.
- Halvkulerublom (*Draba subcapitata*) vurderes som kritisk truet fordi den foreløpig bare er tilstrekkelig dokumentert fra én forekomst med et svært lite areal og få individer, og fordi arten vil være meget følsom ved klimaendringer. Halvkulerublom har vært angitt fra tre individfattige forekomster på fjelltopper i Troms, men bare en av disse (fra fjellet Njunes) er korrekt identifisert. Arten er ikke systematisk ettersøkt og kan finnes på flere fjell i Troms og i Salten i Nordland.

Vi legger til grunn at frø skal samles inn for hånd, noe som framstår som en miljøforsvarlig teknikk, jf. naturmangfoldloven § 12.

Med de vilkår som er satt vil, etter vår vurdering, tiltaket ikke stride mot verneformålene i verneområdene eller kunne påvirke verneverdiene nevneverdig. Vi gir dermed tillatelse til innsamling av frø fra rødlistede planter, fredete planter, og prioriterte plantearter fra 32 verneområder og områder med plantelivsfredning i Troms og Finnmark.

2) Innsamling av fredete plantearter, masimjelt og purpurkarse

Søknaden

Tromsø arktisk-alpine botaniske hage søker om innsamling av frø og plantemateriale fra de fredete artene masimjelt og purpurkarse. Prosjektet med innsamling er i regi av «Nasjonalt nettverk for botaniske hager» for ex-situ bevaring av norske, rødlistede og/eller fredete plantearter. Prosjektet driftes av Universitetet i Oslo, Naturhistorisk museum og innebærer innsamling av frø fra hele landet til sikringsdyrking og bevaring i frøbank. I prosjektet gjenstår det å samle inn frø fra 112 arter i Troms og Finnmark (vedlegg 1 i søknaden), deriblant de fredete artene masimjelt (VU) og purpurkarse (EN).

De fredete artene det søkes om er listet opp i søknaden, og de rødlistede artene det søkes om ligger vedlagt søknaden. På grunn av at frøsetting/frømengde og modningstidspunkt varierer fra år til år, og mellom populasjoner, søkes det om tillatelse for 4 år. Det spesifiseres at målet for innsamling av frø er å ivareta genetisk variasjon ved å samle frø fra ulike lokaliteter. I Miljødirektoratets tillatelse (vedlagt søknad) for innsamling av frø fra fredete arter gis det vilkår om varsom innsamling og innsamling av inntil 10 % av frømengden per lokalitet.

Lovgrunnlag

Statsforvalteren i Troms og Finnmark er forvaltningsmyndighet for Forskrift om fredning av masimjelt (*Oxytropis deflexa* ssp. *norvegica*) og purpurkarse (*Braya glabella purpurascens*) (?), og har derfor myndighet til å gi dispensasjoner fra forskrift om fredning av masimjelt og purpurkarse.

Statsforvalterens vurdering

Masimjelt (VU) er vurdert som sårbar i gjeldende norske rødliste (2015), mens purpurkarse (EN) er vurdert som sterkt truet (EN). Masimjelt (VU) tilhører markmjeltslekta og i Norge finnes arten kun ved to lokaliteter i Kautokeino, nærmere bestemt Virdnejávri (sist funnet 2019, jf. Artskart) og Hábatbákti (sist funnet 2008, jf. Artskart). Arten *Oxytropis deflexa* har sirkumpolar utbredelse og finnes også i Mellom- og Nordøstasia, mens underarten masimjelt eller *O. deflexa* ssp. *norvegica*, kun finnes i Norge og er sterkt isolert fra andre forekomster av arten. Den var ved forrige rødlistevurdering, vurdert som sterkt truet (EN). Det er utarbeidet handlingsplan for denne og fire andre karplantearter (Handlingsplan for fem karplanter antatt truet av utbyggingen av Alta-Kautokeinovassdraget – masimjelt (EN), grårublom (VU), finnmarksjonsokblom (CR), kveinhavre (EN) og finntelg (CR), jf. Fylkesmannen i Finnmark 2011-2015). I handlingsplanen poengteres det at underarten trolig er utsatt for innavl, og at ex-situ bevaring av denne er vesentlig for å sikre arten, både som frø og plante. Det legges i planen vekt på at det er viktig med genetiske undersøkelser før ex-situ vern starter opp. Ved planens utarbeidelse fantes det noen få eksemplarer ved den Arktisk-alpine botaniske hagen ved Universitetet i Tromsø.

Det vurderes at det kan samles inn inntil 10 % av frøene fra den enkelte lokalitet av den norske underarten masimjelt (VU), så fremt dette følges opp med genetiske undersøkelser som kan sikre bevaring og forebygge utryddelse.

For purpurkarse (EN) har bestandssituasjonen ikke stabilisert seg, og den vurderes fremdeles som sterkt truet. Det finnes kun én kjent forekomst av arten på norsk fastland, som er på Magerøya ved Nordkapp. Tidligere fantes den flere steder i samme område. Den er ellers kjent fra flere lokaliteter på Svalbard, og har sirkumpolar utbredelse. På Magerøya vokser den sammen med sterkt kalkkrevende arter som dvergør og rødflangre.

Det vurderes at det kan samles inn inntil 10 % av frøene fra lokaliteten til purpurkarse (EN).

Klagerett

Vedtaket kan ifølge forvaltningsloven §§ 28 og 29 påklages til Miljødirektoratet. Klagefristen er tre uker etter at dette vedtak er mottatt. En eventuell klage begrunnes og sendes til Statsforvalteren i Troms og Finnmark.

Med hilsen

Heidi-Marie Gabler (e.f.)
seksjonsleder
Dokumentet er elektronisk godkjent

Ann-Heidi Johansen
seniorrådgiver miljø

Kopi til:

BARDU KOMMUNE	Postboks 401	9365	BARDU
LAVANGEN KOMMUNE LOABÁGA SUOHKAN	Nessveien 7	9357	TENNEVOLL
KARASJOGA GIELDA / KARASJOK KOMMUNE	Postboks 84	9735	KARASJOK
KARLSØY KOMMUNE	Rådhuset Rådhusveien 1	9130	HANSNES
MÅLSELV KOMMUNE	Mellombygdveien 216	9321	MOEN
VADSØ KOMMUNE	Postboks 614	9811	VADSØ
BALSFJORD KOMMUNE	Rådhusgata 11	9050	STORSTEINNES
NORDKAPP KOMMUNE	Postboks 403	9751	HONNINGSVÅG
KVÆNANGEN KOMMUNE	Gárgu 8	9161	BURFJORD
NORDREISA KOMMUNE	Postboks 174	9156	STORSLETT
Alta kommune	Postboks 1403	9506	ALTA
SØR-VARANGER KOMMUNE	Postboks 406	9915	KIRKENES
PORSANGER KOMMUNE	Postboks 400	9712	LAKSELV
STORFJORD KOMMUNE	Oldersletta 1	9046	OTEREN
UNJARGGA GIELDA / NESSEBY KOMMUNE	RÅDHUSET	9840	VARANGERBOTN
IBESTAD KOMMUNE	Kopparvika 7	9450	HAMNVIK